

Sygn. akt III RC 5/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2021r.

Sąd Rejonowy w Wągrowcu, Wydział III Rodzinny i Nieletnich

w składzie :

Przewodniczący : sędzia Rafał Agaciński

Protokolant : st. sekr. sąd. Anna Domagalska

po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2021r. w Wągrowcu

na rozprawie

sprawy z powództwa K. K.

przeciwko małoletniej A. K. reprezentowanej przez matkę I. K.

o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego

1. ustala, że obowiązek alimentacyjny powoda K. K. wobec małoletniej pozwanej A. K. ostatnio orzeczony wyrokiem Sądu Okręgowego (...) z dnia 22.02.2017r. w sprawie XIV C 40/17 wygasł z dniem 10 listopada 2020r. oraz również wygasł co do wszelkich świadczeń alimentacyjnych nie spełnionych do dnia 10 listopada 2020r.,

2. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

3. koszty procesu pomiędzy stronami wzajemnie znosi.

sędzia Rafał Agaciński

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 11.01.2021 r. (data stempla pocztowego) K. K., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o ustalenie, że orzeczony wyrokiem Sądu Okręgowego (...) z dnia 22.02.2017r., w sprawie o sygn. akt XIV C 40/17 obowiązek alimentacyjny względem pozwanej małoletniej A. K. nigdy nie istniał, względnie ustał w dniu 26.02.2020 r., a nadto o orzeczenie, że obowiązek alimentacyjny powoda względem małoletniej A. K. ustał w całości na przyszłość oraz o zasądzenie na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych wraz z należnym podatkiem VAT i opłatą skarbową od pełnomocnictwa, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu strona powodowa podniosła, że na podstawie wyroku Sądu Okręgowego (...) z dnia 22.02.2017r., w sprawie o sygn. akt XIV C 40/17 powód zobowiązany został do łożenia na rzecz małoletniej A. K. alimentów w wysokości po 2.000 zł miesięcznie. Jednakże Sąd Rejonowy w Wągrowcu wyrokiem z dnia 26.02.2020 r. wydanym w sprawie sygn. akt III RC 231/17/1, utrzymanym w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego(...) z dnia 10.11.2020 r. sygn.

akt II Ca 598/20 ustalił, że K. K. nie jest ojcem małoletniej pozwanej. Tym samym zaistniała podstawa do uchylenia obowiązku alimentacyjnego powoda względem małoletniej A. K..

W odpowiedzi na pozew przedstawicielka ustawowa małoletniej pozwanej I. K. wniosła o jego oddalenie w całości wskazując, że obowiązek alimentacyjny powoda względem małoletniej A. istnieje do dnia uprawomocnienia się wyroku w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa.

Sąd ustalił, co następuje:

Małoletnia A. K. urodziła się dnia (...) w trakcie trwania związku małżeńskiego K. K. i I. K.. Wyrokiem Sądu Okręgowego (...) z siedzibą w P. wydanym dnia 22.02.2017r. w sprawie sygn. akt XIV C 40/17 małżeństwo to zostało rozwiązane przez rozwód, wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi, w tym małoletnią A. K., powierzone zostało matce, zaś powód zobowiązany został do łożenia na jej rzecz alimentów w kwocie po 2.000 zł miesięcznie.

Wyrokiem tut. Sądu z dnia 26.02.2020 r. wydanym w sprawie sygn. akt III RC 231/17/1 ustalono, że K. K. nie jest ojcem małoletniej A. K. ur. (...) w G., córki I. K.

Od powyższego orzeczenia apelację wywiodła matka małoletniej pozwanej I. K. oraz sama małoletnia pozwana. Wyrokiem z dnia 10.11.2020 r. wydanym w sprawie sygn. akt II Ca 598/20 Sąd Okręgowy w Poznaniu II Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił obie apelacje.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o następujące dowody: kopia wyroku SO w Poznaniu sygn. XIV C 40/17 k. 5-6; kopia wyroku SR w Wągrowcu sygn. III RC 231/17/1 k. 7; kopia wyroku SO w Poznaniu sygn. II Ca 598/20 k. 8, a nadto dokumenty zgromadzone aktach sprawy SO w Poznaniu sygn. XIV C 40/17 i akta sprawy SR w Wągrowcu sygn. III RC 231/17/1.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 kpc w zw. z art. 299 kpc Sąd pominął wnioski strony powodowej i pozwanej o przeprowadzenie dowodów z zeznań stron, albowiem okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy są pomiędzy stronami co do zasady bezsporne, a do ich ustalenia wystarczające było przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy niniejszej oraz w aktach sprawy SO w Poznaniu sygn. XIV C 40/17 i sprawy SR w Wągrowcu sygn. III RC 231/17/1, w szczególności zaś z prawomocnych wyroków kończących oba te postępowania.

Treść i autentyczność zebranych w sprawie dokumentów nie wzbudziła wątpliwości Sądu z urzędu, a same strony w tej kwestii nie zgłaszały zarzutów, wobec czego uznano dokumenty z wartościowy dowód dla ustalenia stanu faktycznego w sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Podstawą roszczenia powoda jest art. 138 krio, zgodnie z którym zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego można żądać jedynie w razie zmiany stosunków. Zmiana wyroku lub umowy, którą ma na względzie art.138 krio, może między innymi polegać stwierdzeniu ustania obowiązku alimentacyjnego, wobec odpadnięcia którejś z przesłanek uzasadniających ten obowiązek, czy to po stronie uprawnionej, czy to po stronie zobowiązanej (por. wyrok SN z 21.01.1999 r., I CKN 1292/98, nie publ.).

Zgodnie ze stanowiskiem SN (uchwała z 11.10.1982 r., III CZP 22/82, OSNCP 1983, Nr 1, poz. 2- zasada prawna) użyte w art. 138 kro określenie, że "w razie zmiany stosunków" można żądać zmiany orzeczenia lub umowy, jest na tyle ogólne, iż cytowanym określeniem można objąć również zmianę stosunków spowodowaną prawomocnym zaprzeczeniem ojcostwa męża matki, zobowiązanego do świadczenia alimentów na mocy orzeczenia sądowego lub umowy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt okoliczności faktycznych niniejszej sprawy należy stwierdzić, że strona powodowa niezaprzeczalnie wykazała sam fakt istnienia podstawy do ustalenia wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego K. K. względem małoletniej pozwanej. Jak bowiem wynika wprost z prawomocnego orzeczenia tut. Sądu z dnia 26.02.2020 r. wydanego w sprawie sygn. akt III RC 231/17/1 powód nie jest ojcem małoletniej A. K.. Jednakże w ocenie Sądu dochodzenie przez powoda ustalenia, że obowiązekłożenia na jej rzecz nie istniał nigdy jest bezzasadne. Podobnie zresztą jak domaganie się ustalenia, że obowiązek ten ustał z dniem wydania wyroku o zaprzeczeniu ojcostwa powoda względem małoletniej pozwanej tj. z dniem 26.02.2020 r.

W tym miejscu należy przytoczyć treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11.10.1982 r., III CZP 22/82, wydanej przez skład siedmiu sędziów i mając moc zasady prawnej, w której stwierdzono, że „Mąż matki zobowiązany prawomocnym wyrokiem do świadczenia alimentów na rzecz dziecka, może z chwilą prawomocnego obalenia domniemania jego ojcostwa w drodze zaprzeczenia ojcostwa żądać ustalenia, że jego obowiązek alimentacyjny ustał co do świadczeń alimentacyjnych nie spełnionych do tej chwili”. Punktem wyjściowym do ustalenia tej zasady było stwierdzenie, że choć wyrokowi o zaprzeczenie ojcostwa przyznaje się skutek wsteczny tzn. przyjmuje się, że obalenie domniemania przewidzianego w art. 62 § 1 kro następuje *ex tunc*, to jednak takiego wstecznego skutku nie można automatycznie odnieść do wszelkich zdarzeń, jakie miały miejsce w stosunkach między dzieckiem a mężem matki w okresie poprzedzającym prawomocne obalenie domniemania jego ojcostwa. Dotyczy to szeregu działań jakie mąż matki podejmował zarówno co do osoby dziecka, jak i jego majątku w okresie wykonywania przez siebie władzy rodzicielskiej, w tym zarówno czynności prawnych dokonanych w imieniu dziecka w stosunkach z osobami trzecimi, jak i również tych dotyczących bezpośrednio osoby dziecka, jego wychowania i utrzymania.

Zgodnie z regułą wyprowadzoną przez Sąd Najwyższy w powoływanej uchwale, prawomocne obalenie domniemania ojcostwa męża matki z mocą wsteczną (*ex tunc*) nie przekreśla powstałych już skutków zdarzeń, jakie nastąpiły w okresie obowiązywania domniemania ojcostwa w stosunkach między dzieckiem a mężem matki z tytułu wynikających wówczas z domniemania ojcostwa praw i obowiązków rodzicielskich, a więc w zakresie reprezentowania dziecka, zarządu jego majątkiem, utrzymywania i wychowywania. Przyjęcie tej reguły oznacza, że - gdy chodzi o świadczenia alimentacyjne męża matki względem dziecka - nie ulegają zwrotowi świadczenia już spełnione do chwili prawomocnego obalenia domniemania ojcostwa. Od tej natomiast chwili ustaje obowiązek dalszych świadczeń alimentacyjnych, choćby były już prawomocnie zasądzone, lecz jeszcze nie wyegzekwowane, przy czym chodzi tu głównie o świadczenia zasądzone, lecz jeszcze nie wyegzekwowane przed obaleniem domniemania ojcostwa. Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że podstawowy argument, że wskutek prawomocnego zaprzeczenia ojcostwa odpadła z mocą wsteczną podstawa prawna spełnionych świadczeń alimentacyjnych, a tym samym że mąż matki od początku świadczył nienależnie, jest tylko pozornie słuszny. Nie uwzględnia bowiem faktu, że w okresie, gdy te świadczenia były spełnione oraz przeznaczane na utrzymanie i wychowanie dziecka, miały usprawiedliwioną podstawę prawną, tak samo jak usprawiedliwioną podstawę prawną miały wszelkie działania męża matki podejmowane w stosunku do osoby i majątku dziecka. W obu wymienionych sytuacjach chodzi o fakty dokonane, które osiągnęły już określone skutki. Dlatego też dla obu sytuacji należałoby przyjąć jednakowe rozwiązanie. Przyjęcie takiego rozwiązania jest tym bardziej wskazane, gdy się uwzględni, że ustawodawca, wprowadzając dla męża matki krótki, zaledwie 6-miesięczny termin do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa (art. 63 kro), dał widoczną przewagę interesowi dziecka oraz stabilności stosunków rodzinnych nad zasadą prawdy. Rozwiązanie takie nie narusza też podstawowych zasad kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, gdy się uwzględni, że nawet mąż matki, nie będący ojcem jej dziecka, może w warunkach przewidzianych w art. 144 § 1 kro być obciążony świadczeniami alimentacyjnymi względem tego dziecka, będącego jego pasierbem. Co więcej Sąd Najwyższy wskazał, że prawomocne zaprzeczenie ojcostwa męża matki nie ma wpływu na ocenę prawidłowości wyroku zasądzającego od niego alimenty na rzecz dziecka w okresie, w którym obowiązywało domniemanie ojcostwa względem tego dziecka, a świadczy o tym fakt, że późniejsze zaprzeczenie ojcostwa nie otwiera żadnej drogi do wzruszenia tego orzeczenia. Spełnionych świadczeń nie można - jak już wyżej wspomniano - uznać za nienależnie, skoro mąż matki był w tym okresie zobowiązany względem dziecka, któremu świadczył alimenty. Gdyby przyjąć, że - wbrew powyższym wywodom - mężowi matki przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń, spełnionych przed prawomocnym zaprzeczeniem jego ojcostwa, należałoby w konsekwencji uznać, że mąż matki miałby roszczenie o wynagrodzenie za osobisty wkład pracy w utrzymanie i wychowanie dziecka w okresie

obowiązywania domniemania ojcostwa oraz za prowadzenie jego spraw, taką jednak wykładnię trudno by uznać za zgodną z zasadami współżycia społecznego oraz rolą i funkcją prawa (tak uchwała SN z 11.10.1982 r., III CZP 22/82, OSNCP 1983, Nr 1, poz. 2). Powyższe wywody tut. Sąd podziela w całości i przyjmuje jako swoje.

Skoro zatem, jak wynika z powoływanej uchwały SN, obowiązek alimentacyjny męża matki wobec dziecka ustaje dopiero z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia obalającego domniemanie jego ojcostwa względem tego dziecka i to wyłącznie co do tych świadczeń, które nie zostały jeszcze wyegzekwowane, czyli nie zostały przekazane osobie uprawnionej, tut. Sąd uznał, że obowiązek alimentacyjny powoda K. K. wobec małoletniej pozwanej A. K., ostatnio orzeczony wyrokiem Sądu Okręgowego (...) w P. z dnia 22.02.2017r. w sprawie XIV C 40/17, wygasł z dniem 10 listopada 2020r., w tym również co do wszelkich świadczeń alimentacyjnych nie spełnionych do dnia 10 listopada 2020r. Choć bowiem wyrok tut. Sądu w sprawie o sygn. III RC 231/17/1 ustalający, że powód K. K. nie jest ojcem małoletniej A. K., wydany został dnia 26.02.2020 r., to jednak stał się on prawomocny dopiero w dniu 10.11.2020r. tj. w dniu wydania przez Sąd Okręgowy w Poznaniu wyroku w sprawie sygn. II Ca 598/20 oddalającego apelację wywiedzioną od tego orzeczenia przez pozwaną I. K. i małoletnią A. K. i dopiero z tą chwilą ziszczyły się przesłanki o których mowa w zasadzie prawnej ustalonej przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11.10.1982r., wydanej w sprawie III CZP 22/82. Wszystkie zaś świadczenia wyegzekwowane i przekazane małoletniej pozwanej przed tym dniem uznać trzeba za pobrane należnie, gdyż w okresie przed prawomocnym obaleniem domniemania ojcostwa K. K. wobec małoletniej A., świadczenia te miały usprawiedliwioną podstawę prawną. Powód zobowiązany był bowiem do łożenia na utrzymanie małoletniej, a źródłem tego zobowiązania były obowiązki rodzicielskie, wynikając właśnie z domniemanego ojcostwa.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w pkt 1 wyroku w pozostałym zakresie powództwo oddalając (pkt 2).

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c. w myśl którego, w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. W niniejszej sprawie powód K. K. wnosił o ustalenie, że jego obowiązek alimentacyjny względem pozwanej małoletniej A. K. nigdy nie istniał, względnie ustał w dniu 26.02.2020 r., natomiast przedstawicielka ustawowa małoletniej pozwanej I. K. wносиła o oddalenie powództwa w całości. Wobec faktu, że w zapadłym rozstrzygnięciu Sąd nie uwzględnił w pełni stanowiska żadnej ze stron, koszty procesy pomiędzy stronami zniósł wzajemnie.

sędzia Rafał Agaciński